

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJA
TEISĖS GRUPĖ**

IŠVADA

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS BAUDŽIAMOJO KODEKSO 7, 8, 13, 18, 25, 27, 30, 37, 38, 39, 40, 42, 43, 46, 47, 48, 52, 54, 59, 60, 61, 62, 64, 65, 66, 67, 69, 70, 72¹, 72², 73, 74, 75, 76, 82, 84, 85, 87, 89, 90, 92, 93, 97, 98, 243 IR 244 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO BEI KODEKSO PAPILDYMO 5¹, 40¹, 58¹, 72⁵, 72⁶, 72⁷, 72⁸ IR 72⁹ STRAIPSNIAIS ĮSTATYMO IR LIETUVOS RESPUBLIKOS BAUDŽIAMOJO PROCESO KODEKSO 53, 217, 307, 338, 357, 392 IR 405 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO BEI KODEKSO PAPILDYMO 357¹ STRAIPSNIU ĮSTATYMO PROJEKTŲ BEI LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS NUTARIMO „DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS BAUDŽIAMOJO KODEKSO 7, 8, 13, 18, 25, 27, 30, 37, 38, 39, 40, 42, 43, 46, 47, 48, 52, 54, 59, 60, 61, 62, 64, 65, 66, 67, 69, 70, 72¹, 72², 73, 74, 75, 76, 82, 84, 85, 87, 89, 90, 92, 93, 97, 98, 243 IR 244 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO BEI KODEKSO PAPILDYMO 5¹, 40¹, 58¹, 72⁵, 72⁶, 72⁷, 72⁸ IR 72⁹ STRAIPSNIAIS ĮSTATYMO IR LIETUVOS RESPUBLIKOS BAUDŽIAMOJO PROCESO KODEKSO 53, 217, 307, 338, 357, 392 IR 405 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO BEI KODEKSO PAPILDYMO 357¹ STRAIPSNIU ĮSTATYMO PROJEKTŲ PATEIKIMO LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMUI“ PROJEKTO

(toliau – BK projektas, BPK projektas ir Nutarimo projektas arba kartu –Projektai)
(TAP Nr. 23-1085, TAIS Nr. 23-2300(2); TAP Nr. 23-1086, TAIS Nr. 23-2299(2); TAP Nr. 23-1087, TAIS Nr. 23-2298(2))

2023-08-14

Nr.
Vilnius

Įvertinę Projektų atitiktį įstatymams, Vyriausybės nutarimams bei teisės technikos reikalavimams, teikiame šias pastabas ir pasiūlymus:

Dėl BK projekto:

1. BK projekto 5 straipsniu keičiamoje BK 18 straipsnio 3 dalyje nustatoma, kad „Asmuo, padaręs sunkų arba labai sunkų nusikaltimą ir teismo pripažintas ribotai pakaltinamu, atsako pagal baudžiamąjį įstatymą, tačiau bausmė jam gali būti švelninama remiantis šio kodekso 59 straipsniu, arba jis gali būti atleistas nuo baudžiamosios atsakomybės ir jam taikomos šio kodekso 98 straipsnyje numatytos priverčiamosios medicinos priemonės.“ Tokia nuostata įtvirtina teismo teisę asmenį, teismo pripažintą ribotai pakaltinamu, už labai sunkaus ir sunkaus nusikaltimo, be kita ko, žmogaus gyvybei (pavyzdžiui, nužudymą), sveikatai (pvz. sunkų sveikatos sutrikdymą), padarymą atleisti nuo baudžiamosios atsakomybės, tokiam asmeniui taikant BK 98 straipsnyje numatytos priverčiamosios medicinos priemones. Šiame kontekste atkreiptinas dėmesys į BK 98 straipsnio 5 dalį, kurioje nustatyta, kad asmeniui, kuris kėsinosi į žmogaus gyvybę ar sveikatą, dėl psichikos sutrikimo yra ypač pavojingas aplinkiniams ir turi būti stebimas bei gydomas specializuotame stacionare, teismas taiko stacionarinį stebėjimą griežto stebėjimo sąlygomis. Atsižvelgiant į šią nuostatą, vadovaujantis teisėkūros aiškumo ir sistemiškumo principais, siūlytina svarstyti, ar už labai sunkių ir sunkių nusikaltimų žmogaus gyvybei ir sveikatai padarymą, kas neabejotinai patvirtina tokio asmens ypatingą pavojingumą aplinkiniams, taip pat neturėtų būti taikomas stacionarinis stebėjimas griežto stebėjimo

- sąlygomis, atitinkamai tokią nuostatą įtvirtinant BK 98 straipsnio 5 dalyje.
2. BK projekto 20 straipsniu, keičiamas BK 54 straipsnis, jo 3 dalį papildant nuostata, kad jeigu straipsnio sankcijoje numatytos bausmės paskyrimas aiškiai prieštarautų teisingumo principui, teismas, vadovaudamasis bausmės paskirtimi, gali motyvuotai paskirti švelnesnę bausmę arba bausmės vykdymo atidėjimą, išskyrus atvejus, kai padaromas labai sunkus nusikaltimas. Siūlomas pakeitimas suponuoja teismo teisę asmeniui, padariusiam bet kokią nusikalstamą veiką, išskyrus labai sunkų nusikaltimą, neatsižvelgiant į paskirtos bausmės rūšį ir dydį, atidėti paskirtos bausmės vykdymą. Šiame kontekste pažymėtina, kad BK 75 straipsnis, o nepilnamečiams atitinkamai BK 92 straipsnis, nustato bausmės vykdymo atidėjimo sąlygas. Pavyzdžiui, pagal įstatymą teismui sprendžiant dėl asmeniui paskirtos laisvės atėmimo bausmės vykdymo atidėjimo yra svarbūs du kriterijai: kokios rūšies nusikaltimas yra padarytas ir kokio dydžio bausmė yra paskirta, taip pat ar yra pakankamas pagrindas manyti, kad bausmės tikslai bus pasiekti be realaus bausmės atlikimo arba asmeniui atlikus tik jos dalį. Taip pat įstatyme nustatytas terminas, kuriam gali būti atidėtas paskirtos bausmės vykdymas. Iš siūlomo BK 54 straipsnio 3 dalies pakeitimo neaišku, kokiomis sąlygomis teismas turės teisę atidėti paskirtos bausmės vykdymą asmeniui, padariusiam nusikalstamas veikas, kurios nepatenka į BK 75 ir 92 straipsnių apimtį, pavyzdžiui, už sunkius nusikaltimus, nustatytus šio kodekso XV, XVI, XVIII, XX, XXI, XXIII, XXXIII, XXXV, XXXVII, XLIV skyriuose. Todėl siekiant teisinio aiškumo ir sistemiškumo, siūlytina keičiamą BK 54 straipsnio 3 dalies nuostatą derinanti su BK 75 ir 92 straipsniais, atitinkamai juose nustatant bausmės vykdymo atidėjimo sąlygas, taikytinas tuo atveju, kai bausmės vykdymas atidedamas BK 54 straipsnio 3 dalyje nustatytu pagrindu.
  3. BK projekto 23 straipsniu, keičiama BK 60 straipsnis, jo 1 dalies 4 punktą išdėstant taip: veika padaryta prieš savo artimąjį giminaitį ar šeimos narį arba kartu gyvenantį asmenį. Atsižvelgiant į BK 141 straipsnio 2 dalyje apibrėžtą šeimos nario sąvoką, manytina, kad siūlomos formuluotės dalis <...arba kartu gyvenantį asmenį> yra perteklinė, todėl siūlytina jos atsisakyti.
  4. BK projekto 24 straipsniu, keičiamoje BK 61 straipsnio 4 dalyje, be kita ko, nustatoma, kad <...teismas paprastai skiria jam ne didesnę kaip minimalią <...> laisvės atėmimo bausmę <...>“. Atsižvelgiant į tai, kad šios teisės normos antrame sakinyje teismui nustatoma pareiga motyvuoti savo sprendimą, jeigu skiriama didesnė nei minimali sankcijoje už padarytą nusikaltimą numatyta laisvės atėmimo bausmė, manytina, kad šios normos pirmame sakinyje žodžiai „<...ne didesnę kaip...>“ yra pertekliniai, todėl, siekiant teisės normos aiškumo ir glaustumo, siūlytina jų atsisakyti.
  5. BK projekto 25 straipsniu, keičiamoje BK 62 straipsnio 1 dalyje, be kita ko, šalinama aplinkybė „pats savo noru atvyko ar pranešė apie šią veiką“. Šios aplinkybės pašalinimas aiškinamajame rašte argumentuojamas tuo, kad tai yra formalus, perteklinis reikalavimas, sukuriantis prielaidas netaikyti aptariamoms baudžiamojo įstatymo normos asmenims, kurie buvo sulaikyti po nusikalstamos veikos padarymo, nepriklausomai nuo to, ar jie prisipažįsta padarę nusikalstamą veiką bei aktyviai bendradarbiauja su ikiteisminio tyrimo institucijomis. Šiame kontekste pirmiausia pažymėtina, kad tam, kad asmuo, padaręs

nusikalstamą veiką, būtų sulaikytas, jis turi būti nustatytas. Antra, asmeniui nepranešus apie įvykdytą nusikalstamą veiką ir nesant tokios veikos liudininkų, nusikalstamą veiką padariusio asmens nustatymas gali užtrukti pakankamai ilgą laiką (kelis mėnesius, metus). Taigi iš BK 62 straipsnio 1 dalies eliminavus privalomą šios nuostatos taikymui aplinkybę „pats savo noru atvyko ar pranešė apie šią veiką“, pareiga nustatyti nusikalstamą veiką padariusį asmenį teks teisėsaugos institucijoms, kas atitinkamai didins jų darbo krūvį ir administracinę naštą, ir galimai ilgins nusikalstamų veikų atskleidimo ir kalto asmens nubaudimo terminus. Todėl siūlytina įsivertinti, ar siūlomas pakeitimas tikslingas ir proporcingas ne tik nusikalstamą veiką padariusio asmens teisių, bet ir valstybės ir visuomenės interesų kontekste.

6. BK projekto 36 straipsniu įtvirtinamas naujas BK 72⁷ straipsnis (Draudimas juridiniam asmeniui dalyvauti viešuosiuose pirkimuose), numatantis teisę teismui uždrausti juridiniam asmeniui dalyvauti viešuosiuose pirkimuose nuo trejų iki septynerių metų. Nustatyto termino kontekste atkreiptinas dėmesys į aiškinamojo rašto 2.5 papunktį, kuriame, įvertinus Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo nuostatas, be kita ko, nurodyta, kad juridiniam asmeniui turėtų būti galimybė atimti teisę dalyvauti viešuosiuose pirkimuose už visų nusikalstamų veikų padarymą, kurio terminas negalėtų būti trumpesnis, negu penkeri metai. Siekiant teisinio aiškumo, siūlytina tikslinti BK 72⁷ straipsnio nuostatą nurodytu aspektu.
7. BK projekto 39 straipsniu keičiamo BK 73 straipsnio 3 dalyje nustatoma teismui teisė atleisti asmenį nuo jam paskirtos baudžiamojo poveikio priemonės, nederančios su naujai paskirta bausme, vykdymo. Aiškinamajame rašte ši nauja teisės norma pagrįsta lakoniškai, nurodant, kad šie pakeitimai užtikrins, kad kaltininkui nebūtų įtvirtinamos pareigos, kurių įgyvendinti yra neįmanoma. Tačiau tokia teisės norma kelia abejonių dėl jos atitikties valstybės ir visuomenės, nuo nusikaltimų nukentėjusiųjų asmenų interesams ir teisėtiems lūkesčiams. Siūlomos teisės normos formuluotė leidžia daryti prielaidą, kad, pavyzdžiui, teismui parinkus asmeniui už naujai padarytą nusikalstamą veiką bausmės rūšį – baudą, nuteistasis galės būti atleistas nuo ankstesniu nuosprendžiu jam paskirtos baudžiamojo poveikio priemonės – turtinės ir (ar) neturtinės žalos atlyginimo ar pašalinimo arba įmokos į nukentėjusiųjų nuo nusikaltimų asmenų fondą. Naujoje teisės normoje nenustatyti apribojimai panaikinti ir tokių baudžiamojo poveikio priemonių kaip turto konfiskavimas bei išplėstinis turto konfiskavimas vykdymą. Todėl siekiant teisinio aiškumo, atsižvelgiant teisėkūros proporcingumo ir pagarbos asmens teisėms ir laisvėms principus, siūlytina svarstyti, ar naujoje BK 73 straipsnio 3 dalyje neturėtų būti nustatytos išlygos, draudžiančios asmenį atleisti nuo tokių baudžiamojo poveikio priemonių kaip turtinės ir (ar) neturtinės žalos atlyginimas ar pašalinimas, įmokos į nukentėjusiųjų nuo nusikaltimų asmenų fondą, turto konfiskavimo ir išplėstinio turto konfiskavimo vykdymo.
8. BK projektu 47 straipsniu keičiamo BK 89 straipsnio 2 dalyje nustatoma, kad jeigu nepilnametis dėl objektyvių ir (ar) pateisinamų priežasčių negali įvykdyti jam paskirtos auklėjamojo poveikio priemonės, teismas, remdamasis šios priemonės vykdymą kontroliuojančios institucijos teikimu, gali atleisti nepilnametį nuo paskirtos auklėjamojo poveikio priemonės vykdymo arba pakeisti ją kita auklėjamojo poveikio priemone,

išskyrus atidavimą į specialią auklėjimo įstaigą.“ Siekiant teisinio aiškumo ir teisės akto nuoseklumo, atsižvelgiant į BK 74 straipsnio 1 dalies formuluotę, manytina, kad teisės normos formuluotėje žodžio „<...objektyvių...>“ kaip pateisinamos priežasties alternatyvos naudojimas yra netikslingas, nes pateisinamos priežastys gali būti tiek objektyvios, tiek subjektyvios, todėl siūlytina jo atsisakyti kaip perteklinio.

9. BK projekto 43 ir 52 straipsniai tikslintini dėl juose esančių techninio (rašybos) pobūdžio klaidų: atitinkamai keičiamame BK 82 straipsnio 3 dalyje taisytinas žodis „naujais“ į „naujai“, keičiamo BK 243 straipsnio turinyje BK straipsnio numeris iš „244“ į „243“). Pastabos taikytinos ir lyginamajam BK projekto variantui.

Dėl BPK projekto ir Nutarimo projekto pastabų ir pasiūlymų neturime.

Teisės grupės patarėja

Lilija Žvirblytė

Lilija Žvirblytė, tel. +37052098765; +37069842314, el. p. lilija.zvirblyte@lrv.lt